

Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Datum
17 mei 2016

Ons kenmerk
z2016-00358

Uw brief van
11 april 2016

Contactpersoon

Uw kenmerk

Onderwerp

Adviesaanvraag wetsvoorstel beëindigingsgrond bij jihadisme

Geachte ,

Bij brief van 11 april 2016 heeft U de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) gevraagd op grond van het bepaalde in artikel 51, tweede lid, van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) te adviseren over het Voorstel van wet tot wijziging van de socialezekerheidswetgeving, de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen, de Wet studiefinanciering 2000, de Wet studiefinanciering BES, de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten en de Algemene wet inkomensafhankelijke regeling in verband met opname van een grondslag voor beëindiging van uitkeringen, studiefinanciering en tegemoetkoming bij deelname aan een terroristische organisatie (hierna: het wetsvoorstel).

Het wetsvoorstel was ter consultatie opengesteld via internet van 13 april 2016 tot en met 10 mei 2016. Per brief van 18 april 2016 heeft de AP aangegeven na verwerking van de opmerkingen uit de internetconsultatie ten aanzien van het wetsvoorstel te zullen adviseren. Op 12 mei 2016 heeft de AP begrepen dat er geen voor de AP relevante wijzigingen naar aanleiding van de internetconsultatie zullen worden doorgevoerd in het wetsvoorstel. De AP adviseert derhalve op het wetsvoorstel zoals dat op 11 april 2016 aan de AP is voorgelegd.

Achtergrond

Het (mondiale) jihadisme vormt een substantiële en langdurige bedreiging voor de internationale veiligheid en stabiliteit en voor de nationale veiligheid van Nederland. De opmars van ISIS in Irak en Syrië en het uitroepen van het 'kalifaat' vormt een destabiliserende factor, zowel op regionaal als mondiaal niveau. Deze internationale ontwikkelingen hebben hun weerslag op Nederland. Enerzijds doordat uit Nederland afkomstige jihadisten aansluiting zoeken bij internationale terroristische organisaties, anderzijds doordat aanhangers van het mondiale jihadisme zich ook in ons land openlijk manifesteren.

Datum
17 mei 2016

Ons kenmerk
z2016-00358

Om de dreiging die uitgaat van het jihadisme te kunnen reduceren hebben de ministers van Veiligheid en Justitie en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op 29 augustus 2014 het Actieprogramma integrale aanpak jihadisme (hierna: het Actieprogramma) vastgesteld. Hiermee is uitvoering gegeven aan de toezeggingen aan de Tweede Kamer om met een actieprogramma te komen voor de aanpak van jihadisme en om te komen met een meerjarenaanpak preventie van maatschappelijke spanningen en radicalisering.

Eén van de maatregelen uit het Actieprogramma ziet op het stopzetten van uitkeringen, toeslagen en studiefinanciering van uitreizigers (maatregel 9). Het gaat hierbij om personen die zijn uitgereisd om zich aan te sluiten bij een terroristische organisatie. De regering acht het noodzakelijk voor de uitvoering van deze maatregel om in de betreffende wetten een zelfstandige beëindigingsgrond op te nemen om terrorismefinanciering tegen te gaan en de Nederlandse nationale veiligheid te beschermen. Op deze wijze moet duidelijk worden dat een ieder waarvan het gegronde vermoeden bestaat dat hij/zij is uitgereisd met het doel zich aan te sluiten bij een terroristische strijdgroepering zijn/haar recht op financiële ondersteuning vanuit de overheid verliest.

Inhoud wetsvoorstel

Het doel van dit wetsvoorstel is de bescherming van de nationale veiligheid door middel van het verhinderen van financiële ondersteuning van terroristische organisaties, van de terroristische strijd en van andere vormen van terroristische activiteiten. Het belangrijkste argument hiervoor is dat moet worden voorkomen dat de Nederlandse overheid, via uitkeringen, toeslagen en studiefinanciering, direct dan wel indirect een financiële bijdrage levert aan personen of aan organisaties die zich bezighouden met terroristische activiteiten of daar ondersteuning aan bieden.

Beëindiging van de uitkering, toeslag of studiefinanciering zorgt tot slot ook voor een prikkel om de uitreis te ontmoedigen.

De doelgroep die onder de reikwijdte van het voorliggende wetsvoorstel valt, bestaat uit personen die een sociale zekerheidsuitkering, een toeslag of studiefinanciering ontvangen en ten aanzien van wie het gegronde vermoeden bestaat dat zij zich buiten Nederland bevinden met het doel zich aan te sluiten bij een terroristische organisatie.

De regering acht het noodzakelijk om met onderhavig wetsvoorstel een gegronde vermoeden van uitreizen met het oog op deelname aan een terroristische organisatie als een zelfstandige beëindigingsgrond op te nemen in de sociale zekerheidswetgeving, de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) en verschillende onderwijswetten waaronder als belangrijkste de Wet studiefinanciering 2000 (WSF 2000). Uit de Memorie van Toelichting komt naar voren dat het op basis van de huidige wet- en regelgeving niet in alle gevallen mogelijk is om een uitkering, toeslag of studiefinanciering aan een uitreiziger definitief te beëindigen. De regering acht het van belang dat mogelijk te maken door bestaande lacunes in de wetgeving te dichten en de uitvoeringspraktijk bij het beëindigen van uitkeringen, toeslagen en studiefinanciering zoveel mogelijk te uniformeren.

Datum
17 mei 2016

Ons kenmerk
z2016-00358

Op dit moment zijn er twee manieren waarop een uitvoeringsinstantie te weten kan komen dat iemand naar het buitenland is vertrokken om zich aan te sluiten bij een terroristische organisatie. De eerste mogelijkheid is dat er een signaal over de uitreiziger rechtstreeks bij de uitvoeringsinstantie terechtkomt. In deze gevallen start de uitvoeringsinstantie een eigen onderzoek om na te gaan of nog steeds voldaan is aan de voorwaarden voor het recht op uitkering. Dit zal ook na invoering van dit wetsvoorstel mogelijk blijven.

De tweede mogelijkheid bestaat daarin dat de uitvoeringsinstantie een signaal ontvangt van de AIVD of de politie via de zogenaamde Contraterrorisme Informatiebox (hierna: CT-Infobox) dat een persoon is uitgereisd naar een geografisch (door terroristen beheerd) strijdgebied. De CT-Infobox is een bijzonder samenwerkingsverband tussen een aantal overheidsorganisaties zoals de AIVD, politie, de FIOD en I-SZW dat tot doel heeft een bijdrage te leveren aan de bestrijding van terrorisme en radicalisering. Als uit informatie binnen de CT-Infobox blijkt dat een bepaald persoon is uitgereisd naar geografisch strijdgebied en een uitkering ontvangt, wordt een proces-verbaal en/of ambtsbericht vanuit respectievelijk de politie of de AIVD gezonden naar de betrokken uitvoeringsinstelling. Deze kan dan de uitkering, voor zover de huidige wet- en regelgeving dit toelaat, beëindigen of schorsen. De uitkeringen kunnen in de huidige situatie derhalve niet worden beëindigd uitsluitend vanwege het feit dat een betrokkene zich in het buitenland bevindt met het doel zich aan te sluiten bij een terroristische organisatie.

De CT-Infobox is een samenwerkingsverband tussen verschillende ketenpartijen met als doel een bijdrage te leveren aan reductie van het risico op terroristische misdrijven. Dit gebeurt door informatie die bij de deelnemende partijen aanwezig is over risicovolle personen bijeen te brengen, in samenhang te beoordelen, interventiemogelijkheden te overwegen en hierover te adviseren aan (een van) de partijen die deelnemen aan de CT-Infobox, of aan derden.

De CT-Infobox bestaat uit een afgesloten ruimte waar informatie van de deelnemende ketenpartijen in komt en waar adviezen uitgaan. De CT-Infobox bevindt zich fysiek in een ruimte in het kantoor van de AIVD. Vanuit de CT-Infobox kunnen medewerkers in de informatiesystemen van hun eigen organisatie zoeken naar relevante informatie over een persoon die bij de box is aangemeld. Nadat een persoon is aangemeld, meestal door de AIVD of Nationale Politie, vindt een screening plaats om te bepalen of een persoon voor onderzoek in aanmerking komt. In het startoverleg worden uit de startinformatie nadere bijzonderheden over die persoon aangegeven en wordt bezien waar bij het zoeken van informatie op moet worden gelet. Alle partners brengen van deze persoon informatie in de CT-Infobox waarover hun organisatie beschikt. De werkzaamheden van alle deelnemende partijen en de verwerking van gegevens in de CT-Infobox worden bestreken door de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002). De CT-Infobox is geplaatst als organisatorisch onderdeel bij de AIVD.

De CT-Infobox verstrekt geen gegevens die door de deelnemende partijen zijn ingebracht aan andere diensten. Het enige dat de box verlaat zijn adviezen over de wenselijkheid tot verstrekking van gegevens aan een andere partij of over bepaalde interventiemogelijkheden. Het uiteindelijk handelen op basis van een advies uit de box wordt echter aan de afzonderlijke organisaties overgelaten, op basis van de onder hen ressorterende (specifieke) bevoegdheden en valt niet onder taken of verantwoordelijkheden van de box.

Datum
17 mei 2016

Ons kenmerk
z2016-00358

Uitgangspunt is dat er na matching in de CT-Infobox vanuit de bevoegde instantie een melding over een uitreiziger in de vorm van een proces-verbaal en/of ambtsbericht naar de uitvoeringsinstanties gaat. Voor wat betreft de bevoegdheid van de politie wordt hiertoe een grondslag in het Besluit politiegegevens opgenomen. De AIVD heeft op grond van artikel 36 van de Wiv de bevoegdheid om een dergelijk signaal aan de uitvoeringsinstanties af te geven. Op basis van dit signaal kan de uitvoering de uitkering, toeslag of studiefinanciering beëindigen.

Beoordeling

Voor zover relevant zal hieronder worden ingegaan op de aspecten uit het wetsvoorstel die de Wbp-normen raken.

Vooraf zij opgemerkt dat de verwerking van gegevens van de deelnemende partijen in de CT-infobox wordt bestreken door de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002). De AP is, gelet op artikel 2, lid 2 onder b. van de Wbp, niet bevoegd te oordelen over de gegevensverwerking in de CT-Infobox.

In de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel wordt de noodzaak van het voorgestelde voldoende onderbouwd; het voornemen verhoudt zich in voldoende mate tot het nagestreefde doel. De navolgende kanttekening is evenwel nog op zijn plaats. In de Memorie van Toelichting wordt met name de nadruk gelegd op de waarborgen die in acht worden genomen bij de informatie-uitwisseling tussen de aangesloten partijen binnen de CT-Infobox. De persoonsgegevens die de CT-Infobox 'verlaten' in de vorm van een ambtsbericht, danwel zijn vervat in het proces-verbaal van politie, zullen veelal bijzondere persoonsgegevens zijn in de zin van artikel 16 van de Wbp, waarvan verwerking verboden is, behoudens de uitzonderingen uit, kort gezegd, de artikelen 17 tot en met 23 Wbp. Dat de uitzonderingen op het algemene verwerkingsverbod van toepassing zijn, laat zich licht denken. Evenzeer is met, onder meer, dit wetsvoorstel een grondslag voor (verdere) verwerking als bedoeld in artikel 8 van de Wbp aanwezig. Dit neemt niet weg dat de AP het op zijn plaats acht dat in de Memorie van Toelichting met het oog op het gevoelige karakter van de persoonsgegevens aandacht wordt besteed aan de zorgvuldige, wetsconforme verwerking door de uitvoeringsorganisaties, waarbij in het bijzonder ware te denken aan de beveiliging van die gegevens, de autorisaties met betrekking tot de toegang er toe, logging en controle van dit laatste. De AP verzoekt in de Memorie van Toelichting aandacht te besteden aan de normen uit de Wbp die in acht genomen dienen te worden ten aanzien van de (verdere) verwerking van de persoonsgegevens uit de CT-Infobox door de uitvoeringsorganisaties.

Datum
17 mei 2016

Ons kenmerk
z2016-00358

Conclusie

De AP adviseert u aan het vorenstaande op passende wijze aandacht te schenken.

Hoogachtend,
Autoriteit persoonsgegevens,

Mr. W.B.M. Tomesen
Vicevoorzitter